

СЛОВО ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

У другому кварталі 2005 року уряд Президента України Віктора Ющенка відзначив 100 днів свого існування. Можна сказати, що вся країна оцінювала його діяльність. Президент і більшість громадян виставили йому оцінку «відмінно». Політики та журналісти, навпаки, більше дорікали, ніж схилилися до схвальних суджень. На телеекранах можна було спостерігати явний сарказм, з яким коментували президентську оцінку роботи уряду на «п'ятірку». Всі погоджувалися хіба-що з тим, що уряд спромігся продемонструвати велику відкритість.

Дійсно, дуже непросто оцінити 100 днів нового уряду. Громадськість ще не усвідомила, можливо, найголовнішого, а саме того, що Україна має перший уряд, який не вкладається в рамки звичного уявлення про нього як про найвищий адміністративний орган. Навіть прихильники уряду не побачили в його діях принципово нові риси уряду ринкової економіки, хоча новий уряд продемонстрував доцільність, спроможність та ефективність свого функціонування як суб'єкта ринкових відносин. Саме про це говорять (що залишилося поза увагою експертів) такі кроки, як започаткування конкурсного підбору менеджерів державних підприємств відповідно до їх концепції управління; перехід на нові принципи оплати керівників за кінцевими результатами; використання спеціальних важелів регулювання діяльності природних монополістів та олігополістів; участь у цінній конкуренції; диверсифікація постачання бензину та м'яса; ефективне включення до арсеналу функціонування уряду монетарних механізмів.

Разом із тим, діяльність уряду виявила непідготовленість, точніше, непрофесіоналізм значної частини політиків, журналістів та економістів, насамперед у галузі макроекономіки. Як можна зрозуміти звинувачення уряду в «ручному управлінні» при вирішенні питання щодо цін на бензин, якщо у випадках створення монопольних картелів (що здійснили власники російських НПЗ всупереч законам функціонування ринку) економічна наука знає лише один засіб регулювання – втручання держави, і це є загальноновизнаним ринковим засобом діяльності будь-якого уряду країн ринкової економіки? А чому держава не може створювати резерви і підприємства (йдеться

насамперед про пропозицію прем'єр-міністра Ю. Тимошенко щодо будівництва високотехнологічних нафтопереробних заводів, наприклад, у районі Бродів), які матимуть глибинний ступінь переробки (близько 90%)? А чого вартують аргументи про закупівлю дешевого м'яса за кордоном, котрі завдали шкоди вітчизняному виробнику? Адже у ринковій економіці це і є застосуванням методів конкуренції для стимулювання пошуку вітчизняними підприємцями резервів зниження собівартості, скорочення «штучних» посередників, які значною мірою монополізували систему ціноутворення на ринку, підтримання соціально сприятливого рівня цін.

Економічно український «олімп» виявився найбільш недосвідченим у питаннях грошової політики. Викликають подив коментарі щодо ревальвації гривні, коли галасливо заявляють про «пограбування народу». Народ – це й олігархи, і ті, хто був біля корита та «нахапався», і пересічні трудівники, які за мізерну заробітну плату щоденно сумлінно створюють національний дохід. То хто ж втратив і хто виграв внаслідок ревальвації? Це питання критики воліють обходити. Вони забувають, що в економіці все врешті-решт має балансову форму. Ті, хто зберігає гроші в іноземній валюті, непрямим чином висловлюють недовіру національній. Зараз ці люди мають усвідомлювати, що нормальна держава не буде спрямовувати свої зусилля на зміцнення іноземної валюти, а якщо так, то рано чи пізно вона має здійснити акції щодо збільшення курсу гривні заради досягнення стабільності національної валюти.

Отже, програв той, хто не вірив у новий уряд, його компетентність і патріотизм. Той, хто свято увірував у силу іноземної валюти та її лідера – долар, хто вчасно не зрозумів, що задля виправлення недоліків попередньої економічної політики необхідна ревальвація гривні. Адже в минулому не було адекватного реагування на збільшення грошової маси і грошової бази, а також на профіцит поточного рахунку платіжного балансу. Хоча це і не найкращий спосіб навчання, проте саме економічні реалії стають для кожного громадянина школою отримання освіти з глибинних підвалів ринкової економіки.

На завершення звіту уряду президентові Вікторіві Ющенку про перші 100 днів роботи прем'єр-міністр Юлія Тимошенко наголосила, що країна має найкращий за свою історію уряд. Незважаючи на деяку нескромність, варто вбачати в цих словах розуміння того, наскільки складні та нетрадиційні завдання поставлені нині перед урядом. Ключ до їх вирішення лежить у сфері економіки, яку попередні уряди перетворили на кланово-олігархічну з концентрацією фінансового капіталу за межами країни та в тіні. Незважаючи на це, уряд здебільшого виправдовує очікування. Попри незадоволення цінами й валютним курсом, в економіці можна побачити появу паростків європейськості у найширшому розумінні. До того ж, зміцнення національної валюти не вплинуло на активність нерезидентів на українському ринку, хоча й вважалося, що саме занижена вартість гривні сприяла участі нерезидентів у валютних спекуляціях на ринку ОВДП.

Зосередившись на певних тимчасових труднощах, український народ не помітив стрімкості проведення реформ, що відрізняє нинішній уряд від усіх попередніх. Можливо, вони нагадують шокову терапію, але, як засвідчує досвід, половинчастий характер усіх попередніх економічних реформ є результатом перекосів і зловживань у минулому, що стали на заваді нашому розвитку. Звільнення від половинчастості, швидкість у досягненні результатів – саме це потрібно знесиленому від злиднів народові.

Помаранчева революція відбулася. Переглянуто бюджет. Виконуються соціальні зобов'язання президента. Долаються економічні диверсії олігархів. Але крапку на цьому ажніак не можна ставити. Це не рубіж, за яким залишається тільки спокійно очікувати на результати. Зараз, як ніколи, варто нагадати, що практично всі реформи бувають успішними. Але ті, що пов'язані з частковими проблемами, належать до наздоганяльних і з їх допомогою вдається вирішити лише тактичні завдання. Нагадаємо «косигінські» реформи 1960-х рр., освоєння цілини, антиалкогольну кампанію 1980-х. «Наздоганяльні» реформи створюють ілюзію поліпшення, а насправді це лише «біг на місці» (хоч і не наздогнав, але й не відстав).

Перемога помаранчевої революції потребує випереджувальних реформ. Історично в Радянському Союзі такою була лише індустріалізація 1930-х рр., нагальної потреби в якій на той час не було, але плодами якої ми користуємося й донині. Країна очікує економічну реформу, що створить нову економіку з наукою та освітою як провідними ланками. Відчутної віддачі від такої реформи не можна очікувати через 100 днів чи навіть рік. Вона не обійдеться без певних «жертв», тому її початок може видатися непопулярним. Результатами ж широкомасштабної реформи скористаються ті, хто житиме й урядуватиме через 5–10 років. Найкращий ґрунт для неї – пора стабільності. З огляду на це, започаткувати таку реформу доцільно буде після виборів 2006 року.

(Євген Савельєв)